

Marijan F. Kranjc, generalmajor v pokoju

Danilo Zelen

– nova fotografija, nova podoba

Danilo Zelen, Selce, 1939

(Vir: zasebni foto-album, A. Slekovec)

Dne 8. 6. 2016 mi je Aleksander Slekovec razkazoval zasebni foto-album svojega pokojnega očeta, podpolkovnika Draga Slekovca, zadnjega načelnika obveščevalnega centra VKJ v Ljubljani.

Ob eni od fotografij je pripomnil, da je verjetno na njej akademski slikar Ljubo Ravnikar, jaz pa sem dodal: »Tudi Danilo Zelen!«, saj sem ga nekako prepoznal po dveh objavljenih fotografijah, posebno pa še glede podobnosti na portretu slikarja Ljuba Ravnikarja.

Fotografijo sem 9. 6. 2016 poslal na ogled Urošu Ravnikarju, ki mi je kmalu zatem sporočil po elektronski pošti, da je na desni strani fotografija zares Danilo Zelen, na levi pa, na njegovo veliko presenečenje – oče in prijateljica Heda¹ iz Maribora!

Fotografija naj bi bila po njegovih besedah posneta okrog leta 1939 v Selcah pri Crikvenici na Hrvaškem, kjer so Zelenovi imeli počitniško hišo. Avtor fotografije je bil gotovo podpolkovnik Slekovec, saj ob Zelenu stoji njegova soproga Mara Slekovec, na sredi pa je postavna Črnogorka, Zelenova prijateljica Danica Plhak, sicer soproga podpolkovnika Branka Plhaka, načelnika ObC Ljubljana do maja 1940.

Danilo Zelen in Ljubo Ravnikar, sodelavca ObC Ljubljana, v ženski družbi
(Vir. Zasebni foto-album, A. Slekovec, avtor Drago Slekovec, Selce, 1939)

Podobnost Danila Zelena so potrdili tudi v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije v Ljubljani, kjer hranijo portret Danila Zelena, ki ga je leta 1939 ustvaril akad. slikar Ljubo Ravnikar. Podobnost je očitna!

Velja še povedati, pravi Uroš Ravnikar, da sta bila Danilo Zelen in njegov oče Ljubo, tudi gimnazijska sošolca v Ljubljani. Menda so se sošolci gimnazije tudi slikali in podpisali, pa bomo tako zvedeli za širši krog znancev in prijateljev. Tudi za kakšne gimnazijske ljubezenske stike ...

¹ **Tatjana Srebot - Rejec**, *Partija in tigrovci*, Društvo Slovenska Matica, Ljubljana – 2006, je na str. 148 objavila fotografijo **Hede Derganc** in **Alberta Rejca** na Uskovici, (po letu 1935 fotografiral Danilo Zelen). Obenem je objavila seznam prijateljev Danila Zelena, in sicer: študentka slavistike **Heda Derganc**, slikar **Ljubo Ravnikar**, študentka slavistike **Slavica Lenar - Božič** (članica TIGR-a), študentka prava **Vida Grafenauer**, bratranec in gledališčenik **Ferdo Delak** in njegova žena **Katja**, voditeljica plesne šole, arhitektka **Lidija Čebelj - Bahovec** in drugi.

Heda Derganc - Tomažević, profesorica slovenščine, hčerka **dr. Franca Derganca** (1877–1939), priznanega zdravnika in pisatelja, ustanovitelja sanatorija Emona v Ljubljani in **Hede, roj Tauber** (1889–1974), direktorice Emone po moževi smrti, v katerem so zdravili bolne partizane in tigrovce (Kravanja). **Dr. Mirko Derganc** je bil Titov osebni zdravnik, njegov brat **dr. Kristijan Derganc** pa vojaški zdravnik.

Danilo Zelen, 1939
(MNZS, avtor L. Ravnikar)

Ko sem preverjal »žensko« družbo na fotografiji, sem ugotovil, da je ob Zelenu gotovo Mara Slekovec, medtem ko naj bi »postavna Črnogorka« bila Danica², soproga podpolkovnika Branka Plhaka, ob Ravnikarju pa naj ne bi bila Heda Derganc, temveč neka baletka.

Fotografijo Hede Derganc iz omenjene knjige Tatjane Rejec objavljam samo radi primerjave.

Hedi Derganc in Albert Rejec
(Vir: T. Rejec, *Partija in tigrovc*)

Zdi se, da druženje v Selcah ni bilo slučajno, saj je Drago Slekovec ohranil še dve zanimivi fotografiji. Prva dokazuje, da so bili zares v Selcah (cerkev v ozadju), na drugi pa je takratni major Slekovec očitno prekršil pravilo, da se s sodelavci ne smeš javno prikazovati kaj šele fotografirati – na plaži!

Naj dodam, da sta **Albert Rejec** in Danilo Zelen menda imela v Vinodolskem³ pri Crikvenici posebno vikendico za potrebe tigrovcev, morda pa je šlo za to-le v Selcah?

² Marijan F. Kranjc, *Legendarni slovenski obveščevalci*, Pro-Andy, Maribor – 2011.

³ Marijan F. Kranjc, *Danilo Zelen - Dušan, vojaški vodja organizacije TIGR*, www.vojastvo-military.si, navedba Bože Škoberne (objavljeno 2015).

D. Zelen in L. Ravnikar z družbo, Selce, 1939
(Vir: zasebni foto-album, A. Slekovec)

Obveščevalci na plaži: L. Ravnikar, D. Slekovec in D. Zelen, Selce, 1939
(Vir: zasebni foto-album, A. Slekovec)

Obveščevalci in njihovi tajni sodelavci so bili tudi prijatelji, pa so včasih izkoristili priliko za druženje. Gornji primer to dokazuje!

Selce – počitniška hiša, avtor Ljubo Ravnikar, junij 1939
(Vir: Breda, prvi lastnik Drago Slekovec)

Predstavljam akvarel, ki ga je junija 1939 v Selcah ustvaril Ljubo Ravnikar. Namreč, podpolkovnik Drago Slekovec je na zaslišanju v ujetniškem taborišču v Lienzu sredi leta 1942 na vprašanje karabinjerskega kapetana Onnisa, ali je bil Ljubo Ravnikar njegov tajni sodelavec, odgovoril, da ga je poznal le kot akademskega slikarja, saj je od njega tudi odkupil dve sliki, ki se nahajata v njegove stanovanju v Ljubljani.

Ko sem to izjavo iz AS te dni zapisal in posređoval njegovemu sinu Aleksandru, se je spomnil, da imajo zares dve sliki Ljuba Ravnikarja – akvarel, počitniško hišo iz Selc (1939) in olje, šopek krizantem. Predpostavljam, da Ravnikar leta 1939 ni naslikal katere koli hišo, temveč prav počitniško hišo Zelenovih, saj je vidno, da je novi lastnik dogradil na kamniti dalmatinski hiši še moderni »apartman«, kjer sta takrat verjetno bivala gosta – Mara in njen soprog, takratni major Drago Slekovec, načelnik ObC na Sušaku.

Danila Zelena in Ljuba Ravnikarja sta bila tudi gimnazijska sošolca, pa tako lahko tudi bolje razumemo njuno poznejše prijateljevanje in skupno delovanje v tigrovski trojki. Objavljam tudi seznam sošolcev – maturantov leta 1925/26⁴, saj je med njimi mogoče še kateri tigrovec in junak (1930 je na tej gimnaziji maturiral Sergej Mašera, poročnik bojne ladje, ki je 17. 4. 1941 v Boki Kotorski razstrelil rušilec jugoslovanske vojne mornarice, da ne bi padel v italijanske roke in skupaj z njim potonil – po nenapisanem pravilu pomorske tradicije, star komaj 29 let).

⁴ Magda Prevc, Ljubljanska realka skozi čas 1852 – 1945, Elektrotehniško-računalniška šola in gimnazija Ljubljana – 2010, str. 218.

1925, 1926 Poletni in jesenski rok 1925 in januarški rok 1926		
Adlešič Miroslav	Košak Vladimir	Zelen Danilo
Bajec Bogomir	Kovačič Fedor	Zupančič Milan
Bandel Josip	Kramaršič Božidar	Tavčar Ciril
Burger Gvido	Kregar Vinko	Baša Ivan
Fabian Viktor	Lavš Leopold	Gašperin Ivan
Golja Romuald	Nerat Dušan	Požanel Radivoj
Gregorig Roman	Obereigner Nada *	Šantel Dušan
Gspan Julij	Prelec Anton	Toros Mirko
Hudeček Vinko	Pretnar Črtomir	Vehovec Milan
Jelenc Stanko	Rebec Dimitrij	Walland Rajko
Jenko Franc	Sajovic Oton	Bartl Henrik
Jordan Friderik	Stanič Borivoj	Jezeršek Franc
Kavečič Josip	Škof Friderik	Locske Rajko
Kladnik Josip	Vehovar Zdenka *	Ravnikar Ljubivoj
Korenčan Janez	Vrtačnik Josip	

Seznam maturantov I. realne gimnazije v Ljubljani leta 1925/26

(Vir: Magda Prevc, Ljubljanska realka skozi čas, Ljubljana – 2010)

Iz življenjepisa Danila Zelena je znano, da je bil dvakrat v Parizu. Leta 1930 sta se s Tonetom Černačem umaknila aretacijam pred prvim tržaškim procesom, leta 1935 pa je skupaj z Albertom Rejcem in Justom Godničem s predstavniki KP Italije podpisal sporazum o sodelovanju. Že med prvim bivanjem v Parizu je Zelena italijanski antifašist Raffaello Rosetti poučeval o postavljanju minsko-eksplozivnih sredstev.

Ni pa bilo znano, da je Zelen bivanje v Parizu izkoristil tudi za druženje s Slovenci v Parizu, predvsem s svojim bratrancem Ferdom Delakom in drugimi. Omenja se tudi baletka Lidija, ki jo je tudi predstavil v članku *Slovenci v Parizu*, ki je bil objavljen 1930 v ljubljanskem mesečniku Ilustracije.

Slovinci v Parizu

Daniło Zelen.

V. Vlček v pariški Opéra comique
Henri Manuel

Pariz je brez dvoma najzanimivejši center Evrope, zato ni čuda, če je umetnost privedla sem naše slikarje, literate in boheme. Francija je dežela, kjer ima vsakdo možnost dela, zato je tu ogromen naval naših delavcev in obrtnikov, v zadnjem času je postal Pariz tudi center primorske emigracije. Slovenci vseh slojev so se našli v pariškem slovenskem društvu, kjer se v tedenskih sestankih pomenijo zopet v svojem jeziku, prisostvujejo predavanju kakšnega člana ali se pa s slovensko pesnijo v mislih presele v domače kraje. Predsednik »Slovenskega društva«, dr. I. Tomšič, ni le nekaj duševni vodja te male slovenske naselbine, ampak tudi svetovalec slovenskim delavcem v njihovih življenjskih vprašanjih. Je prijazen človek, ki gre vsakemu na roko in ki vedno ujame v Parizu kakšnega mimoidočega Slovence, ki z novicami iz domovine in drugimi, za pariške Slovence zanimivimi vestmi oživi slovenske večere.

Neki pariški Slovenec je skonstruiral nekaj »perpetuum mobile« — z ogromno mehanično silo. Izum, ki bo po iznajditeljevih trditvah — preobrnil ves svet. Pariški Slovenci napeto pričakujejo dneva, ko bo izum dovršen in bo iznajditelj otvoril novo tovarno, saj bo tedaj za vse kruha dovolj in preveč. Za enkrat se pa zadovoljijo s tem, da imajo v Parizu svoj kemični laboratorij, kjer izdelujejo g. Vokač in drugi »Nicotless« preparat, ki uničuje do 90% nikotina in ki se je povsod že dobro uveljavil. Samo v Parizu je že nad 1000 razpečevalnic tega za kadilce blažčega leka, ki je poznan v Sloveniji pod imenom »Bonicot«. Na zadnjem pariškem velesojmu se je ta preparat tako uveljavil, da ni v Evropi mesta, kjer bi ta laboratorij ne imel svoje podružnice.

Lydia Wisjakova, pariška Opéra comique: v »Prodani nevesti«

Slovenski umetniki so v Parizu dobro zastopani. G. Vaclav Vlček in gospa Lydija Wisjakova žanjeta lepe uspehe na Opéri Comique, g. Vlček kot koreograf in prvi plešalec, ga. Wisjakova kot prva pesalka. Slikar Veno Pilon ima prijatelje v montparnaškem kvartu in je danes na Montparnassu splošno znan kot umetnik odličnih kvalit. Pilon dela mnogo, saj pripravlja za jesen razstavo svojih del v montparnaški galeriji, razstavnemu prostoru, kamor imajo dostop le slikarji poznanega imena. Karlo Rupelj, med našimi najmlajšimi dobro znani violinist, ki je absolviral ljubljanski konservatorij, končuje še specijelno šolanje na pariški glazbeni akademiji. Njegovi nastopi na prireditvah našega poslaništva in drugih slovenskih in jugoslovanskih večerih v Franciji so ga predstavili tudi francoski javnosti. Ferdo Delak, ki je režiral na Dunaju »Veliko revijo 1930« se je mudil dlje časa v Avstriji, sedaj ga je pa teater zanesel v Pariz, kjer je nastopil s recitacijami zbirke primorskih pesmi in žel nad vse časten uspel.

Pa tudi študentovska kolonija je v Parizu močna in najboljša opora »Slovenskega društva«.

Nicotless na pariški razstavi. Slika je izšla v pariškem listu »Excelstor«

Iz pariškega življenja
1. Karl Rupelj
2. Ferdo Delak
3. Če se gredo slovenski študentje apas
4. Slovenski študentje o Parizu pri študiju
5. Dr. Ivan Tomšič, predsednik »Slovenskega društva« o Parizu

